

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Włodzimierz Wróbel (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Olga Tyburc-Żelazek

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego

w sprawie M.S.,

skazanego z art. 178a § 4 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 12 października 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi

z dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt IV K 133/22,

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuję Sądowi
Rejonowemu dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi z dnia 28 marca 2022 r., sygn. akt IV K 133/22, M.S. został uznany za winnego tego, że:

1. w dniu 12 października 2021 roku, w Ł., znajdując się w stanie nietrzeźwości pomiar I. 0,98 mg/l, pomiar II. 0,89 mg/l, pomiar III. 0,771 mg/l, pomiar IV. 0,703 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu prowadził w ruchu lądowym pojazd osobowy [...] o numerze rejestracyjnym [...], będąc uprzednio skazanym za podobne przestępstwo umyślne za czyn z art. 178a § 1 i 4 k.k. prawomocnym wyrokiem łącznym z dnia 27 lipca 2018 roku o sygn. akt nr [...] Sądu Rejonowego w P., oraz do decyzji numer [...] z dnia 2 maja 2006 roku wydanej przez Urząd Gminy w D. oraz numer [...] z dnia 12 września 2012 roku, wydanej przez Starostę P. o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi, tj. przestępstwa z art. 178a § 1 i § 4 k.k. i art. 180a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które – na podstawie art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. – wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
- II. w dniu 15 października 2021 roku, w Ł., znajdując się w stanie nietrzeźwości pomiar I. 2,03 mg/l, pomiar II. 1,04 mg/l, pomiar III. 0,994 mg/l, pomiar IV. 0,992 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu prowadził w ruchu lądowym pojazd osobowy [...] o numerze rejestracyjnym [...], będąc uprzednio skazanym za podobne przestępstwo umyślne za czyn z art. 178a § 1 i 4 k.k. prawomocnym wyrokiem łącznym z dnia 27 lipca 2018 roku o sygn. akt nr [...] Sądu Rejonowego w P., oraz do decyzji numer [...] z dnia 2 maja 2006 roku wydanej przez Urząd Gminy w D. oraz numer [...] z dnia 12 września 2012 roku, wydanej przez Starostę P. o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi, tj. przestępstwa z art. 178a § 1 i § 4 k.k. i art. 180a k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., za które – na podstawie art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. - wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd I instancji, na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w miejsce kar jednostkowych pozbawienia wolności orzekł wobec oskarżonego karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności. Ponadto, na podstawie art. 42 § 3 k.k., orzekł wobec M.S. zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, zaś na podstawie art. 43a § 2 k.k. świadczenie pieniężne na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości 10 000 zł.

Wyrok Sądu *meriti* nie został zaskarżony przez którąkolwiek ze stron i uprawomocnił się w dniu 5 kwietnia 2022 r.

Pismem z dnia 21 marca 2023 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego: 22 marca 2023 r.) kasację na niekorzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny, zaskarżając powyższy wyrok w całości. Sformułował następujące zarzuty:

1. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 180a k.k., polegające na skazaniu M.S. za popełnienie dwóch czynów z art. 180a k.k. (pozostających w zbiegu kumulatywnym z art. 178a § 4 k.k.). pomimo iż zarzucone mu w tym zakresie zachowania wypełniały jedynie znamiona wykroczeń z art. 94 § 1 k.w., albowiem dwukrotne prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości miało miejsce już po upływie okresu obowiązywania decyzji administracyjnych o cofnięciu uprawnień do kierowania;
2. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 91 § 1 k.k., polegające na wymierzeniu oskarżonemu dwóch kar jednostkowych za popełnione przez niego przestępstwa, a następnie - na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. - kary łącznej, w wyniku błędnego uznania, iż pozostają one w zbiegu realnym, podczas gdy opis przypisanych oskarżonemu przestępstw i przyjęta ich kwalifikacja wskazują, że popełnił on w podobny sposób, w krótkich odstępach czasu dwa przestępstwa o znamionach określonych w tych samych przepisach, konsekwencją czego powinno być przyjęcie konstrukcji ciągu przestępstw i wymierzenie jednej kary;
3. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k., polegające na wymierzeniu oskarżonemu za przypisane mu dwa przestępstwa, z którymi wiąże się obligatoryjne orzeczenie środka karnego w postaci dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 42 § 3 k.p.k.), jak również środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 10.000 zł (art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 43a § 2 k.k.), po jednym tylko z tych środków, a więc bez ich powiązania z konkretnymi przestępstwami.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna.

Odnosząc się do pierwszego zarzutu należy na wstępie zaznaczyć, że odpowiedzialności karnej za występki określony w art. 180a k.k. podlega sprawca, który w określonych w tych przepisach miejscach prowadzi pojazd mechaniczny, nie stosując się do decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami. Dla wyczerpania znamion tego występku nie dochodzi więc w sytuacji, w której kierowca jedynie nie posiada uprawnień do prowadzenia określonego pojazdu mechanicznego. Tego rodzaju zachowania mogą być natomiast kwalifikowane jako wykroczenie określone w art. 94 § 1 lub 1a k.w.

Przechodząc na grunt realiów faktycznych sprawy trafnie Prokurator Generalny zauważa, że Starosta P. zawiadomił oskarżonego pismem z dnia 2 maja 2006 r., nr [...], że na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 182 § 2 k.k.w., w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia [...], sygn. akt [...], mocą którego orzeczono wobec niego m.in. karę dodatkową zakazu prowadzenia pojazdów, cofa mu uprawnienia kategorii B na okres 3 lat, tj. od dnia 6 grudnia 2005 r. do dnia 6 grudnia 2008 r. (k. 28). Następnie pismem z dnia 12 września 2012 r., nr [...], Starosta P. zawiadomił oskarżonego, że na podstawie art. 104 k.p.a. i art. 182 § 2 k.k.w., w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia [...], sygn. akt [...], mocą którego orzeczono wobec niego m.in. karę dodatkową zakazu prowadzenia pojazdów, cofa mu uprawnienia kategorii B na okres 4 lat, tj. od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia 28 czerwca 2016 r. (k. 63). Kolejnym pismem z dnia 15 grudnia 2020 r., nr [...], Starosta P. poinformował M.S., że powyższa kara dodatkowa będzie wykonywana od dnia 28 czerwca 2012 r. do dnia 28 września 2019 r. z uwagi na konieczność uwzględnienia okresu jego pozbawienia wolności (k. 25). Jak wynika z informacji Starostwa Powiatowego w P. – na dzień 15 października 2021 r. oskarżony nie posiadał uprawnień do kierowania pojazdami (k. 24).

Trafnie zatem w kasacji uznano, że oskarżony w czasie inkryminowanych zachowań miał skutecznie cofnięte uprawnienia do kierowania pojazdami kategorii B i nie ubiegał się o ich przywrócenie. W konsekwencji brak było podstaw do przyjęcia, że M.S. zarzucanych mu w niniejszym postępowaniu czynów zabronionych dopuścił się w okresie obowiązywania decyzji właściwego organu o cofnięciu uprawnienia do kierowania pojazdami. Wadliwie zatem w kwalifikacji prawnej przypisanych mu

występków powołano, w ramach kumulatywnej kwalifikacji prawnej, art. 180a k.k. Doszło zatem do rażącej obrazy tego przepisu.

Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał, że występki z art. 180a k.k. może popełnić jedynie osoba, wobec której wskazana w tym przepisie decyzja zapadła i tylko w okresie, na jaki - na jej mocy - cofnięto uprawnienia do kierowania pojazdami. Decyzja ta, co oczywiste, w dacie czynu musi być decyzją wykonalną. Zachowanie osoby, która prowadzi pojazd mechaniczny po zakończeniu okresu wskazanego w decyzji o cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi, ale bez ich odzyskania, nie stanowi zatem niestosowania się do decyzji o ich cofnięciu, lecz jest prowadzeniem pojazdu mechanicznego bez posiadania uprawnień. Tym samym zachowanie to nie wyczerpuje znamion przestępstwa z art. 180a k.k., a jedynie znamiona wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. (*zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 września 2023 r., V KK 273/23*).

Celnie w kasacji podniesiono również drugi zarzut obrazy prawa materialnego – art. 91 § 1 k.k. W realiach niniejszej sprawy M.S. przypisano bowiem dwa, popełnione w krótkich odstępach czasu (w odstępie 3 dni), tożsame rodzajowo czyny, o identycznej kwalifikacji prawnej, a zatem i tożsamości podstawy wymiaru kary, polegające na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, przy uprzednim skazaniu za podobne przestępstwo umyślne z art. 178a § 1 i 4 k.k. W takim układzie procesowym obowiązkiem Sądu orzekającego było zastosowanie instytucji ciągu przestępstw, która przecież ma charakter obligatoryjny (*zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2021 r., IV KK 264/20, LEX nr 3229399*), a nie wymierzenie kar jednostkowych i następnie orzeczenie kary łącznej, jak to uczynił Sąd *meriti*. Takie rozstrzygnięcia, podjęte w zaskarżonym wyroku, nie pozostawiają wątpliwości co do obrazy przez Sąd pierwszej instancji art. 91 § 1 k.k.

Zasadny jest także ostatni zarzut kasacji, dotyczący obrazy prawa procesowego – art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu, wyrok skazujący powinien zawierać rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku, a w razie potrzeby – co do zaliczenia na ich poczet okresów wskazanych w art. 63 Kodeksu karnego. Skazanie M.S. za dwa, pozostające w realnym zbiegu występkę, wyczerpujące dyspozycję art. 178a § 4 k.k., obligowało Sąd orzekający do orzeczenia, za każdy z tych czynów dożywotniego

zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych (*arg. ex art. 42 § 3 k.k. w zw. z art. 178a § 4 k.k.*, przy przyjęciu, że nie zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami) oraz świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w wysokości co najmniej 10000 złotych (*arg. ex art. 43a § 2 k.k. w zw. z art. 178a § 4 k.k.*), a następnie połączenie tych środków na podstawie art. 90 § 2 k.k. Tymczasem Sąd pierwszej instancji orzekł wprowadzić wspomniane środki karne, ale tylko raz, bez powiązania ich z jednym z dwóch przypisanych oskarżonemu występków. Doszło zatem również do rażącej obrazy art. 413 § 2 pkt 2 k.p.k.

W świetle stwierdzonych uchybień konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi do ponownego rozpoznania, z uwzględnieniem zaprezentowanych rozważań.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[SzK]

[ms]